Babasının Kızı
Hz. FÂTIMA
Radîyallahu Anhâ

فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي يُغْضِبُنِي مَا يُغْضِبُهَا
وَيَبْسُطُنِي مَا يَبْسُطُهَا

"Fatıma benden bir parçadır. Onu üzen beni üzmüş olur; onu sevindiren beni sevindirmiş olur."

(Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 172)

Ey kendisini çağıran Rabbe giden babam!
Ey yeri Firdevs cenneti olan babam!
Ey Cibril'e havale ettiğimiz babam!
Ey Rabbine kendisinden daha yakın kimse bulunmayan babam!

Hz. Fâtıma (r.anhâ)

(İbn Sa'd, *Tabakât*, II, 311)

Adı	Fâtıma bint Muhammed (sas)
Anlamı	Sütten kesilen bebek
Künyesi	Ümmü Ebîha/*Babasının Annesi*
Lakabı	Zehra/*Beyaz Tenli*
	Betül/*Allah'a adanmış, iffetli hanım*
Baba Adı	Muhammed b. Abdullah (sas)
Anne Adı	Hatice bint Hüveylid
Kabilesi	Haşimoğulları/Mekke
Doğum Yeri	Mekke
Doğum Yılı	N. Öncesi, 5/Miladî, 605
İslam'a Girişi	Nübüvvetin ilk günleri
Sohbet Süresi	23
Rivayeti	18
Eşi/Eşleri	Ali b. Ebî Talib
Vefat Yeri	Baki Kabristanlığı/Medine
Vefat Yılı	Hicrî, 3 Ramazan 11
	Miladî, 22 Kasım 632
Vefat Yaşı	27

Babasının Kızı
Hz. FÂTIMA
(Radîyallahu Anhâ)

Allah'a (cc) hamd, Resûlü'ne salât ve selam, O Resûl'ün mübarek ellerinde yetişen tüm Ashâb-ı Kirâm efendilerimize selam ve şimdi hayat defterinin sayfalarını biraz olsun çevirmeye çalışacağımız, anaların anası Hz. Fâtıma (r.anha) annemize selam olsun.

82 İl 82 Sahâbî projesinin 28. programına bizleri kavuşturan Rabbimize sonsuz hamdler olsun. Her ilde ve Kıbrıs'ta bir şekilde bağını kurduğumuz bir sahâbî efendimizi gündem etmeye, onların hayatlarını öğrenip, hayatları ile hayatlarımızı yeniden imar etmeye, yeniden inşa etmeye çalışıyoruz. Erzincan'ın, canların memleketinin nasibi gerçekten çok büyük, canların memleketinde can parçası, canların canı Hz. Fâtıma annemizi anlatmak nasip oldu. Allah (cc) gerçek manada bana Hz. Fâtıma annemizi anlamayı ve anlatmayı, hepimize de anlamayı ve anladıklarımızı hayatlarımıza aktarmayı nasip eylesin.

Dördün Biri

Efendimiz (sas) onlarca beyanı ile bizlere Fâtıma annemizin de hanımlar âleminin dört sultanından biri olduğunu söyler. O dört sultan: **Firavun'un hanımı Asiye, İsa'nın annesi Meryem, Huveylid'in kızı Hatice ve Babasının kızı Fâtıma'dır.**[1] Tüm annelerimize selam olsun. Bu dört annemiz

[1] *"Hanımlar âleminin en hayırlıları şu dört hanımdır: İmrân'ın kızı Meryem, Huveylid'in kızı Hatice, Muhammed'in kızı Fâtıma ve Firavun'un hanımı Âsiye."* Buhârî, *Ehâdisi'l-Enbiya*, 27.

içerisinde hayatına en fazla vakıf olduğumuz hiç şüphesiz Fâtıma annemizdir. En son onun gelmesi, soyunun devam etmesi, Resûlullah (sas) ile olan birlikteliğinin fazla oluşu, onun faziletlerine dair Efendimiz'in (sas) istisnai beyanları[2] ve daha birçok neden onun hakkındaki malumatların fazla olmasının vesilelerindendir.

İslâm tarihi içerisinde ismini bildiğimiz tüm annelerimiz dâhil, Asr-ı Saâdet'teki tüm annelerimiz dâhil, hepsine canlar feda, tüm hanım sahâbîler dâhil; biz hiçbirinin hayatında, hayatın tüm alanlarına dair örneklikler bulamayız. Bakın siz onların birinde annelik örnekleri görürsünüz, birinde hanımlık örnekleri görürsünüz, birinde tâlibe örnekleri görürsünüz, birinde muallimelik örnekleri görürsünüz, birinde mücahidelik örnekleri görürsünüz; ama hepsini bir şahısta göremezsiniz; bu çok kolay değildir. Meselâ; Hz. Hatice annemizde çok şey görürsünüz; ama Medine hayatını yaşamadığı için o hayatın noksanlığına şahit olursunuz. Hz. Aişe annemizin hayatın da çok şey görürsünüz; ilim, irfan, hikmet adına, hanımlık ve eşlik adına, ama maddi anlamda anne olmadığı için o alan eksik kaldığı için, yine bir yönün noksanlığına şahit olursunuz. Dolayısı ile hanımlar âlemi içerisinde hayatın tüm alanlarında göreceğiniz bir tek örnek varsa o da Hz. Fâtıma'dır. Neden peki böyledir? Sebebi şu: Hz. Fâtıma'nın babasını Kur'ân, *Üsvetün Hasene*[3] diye âleme takdim etti. En güzel örnek, en ideal misal, numune-i imtisal ya da bizim ifademiz ile hayatın her alanının ve her anının tartışılmaz rehberi... Fâtıma'nın babası ise kızını âleme şöyle takdim etti: **"Fâtıma benden bir parçadır. Onu üzen beni üzmüş olur, onu sevindiren beni sevindirmiş olur."**[4]

Üsvetün Hasene'den bir parça... Parça nedir? Parça bir bütünün, bir kısmıdır; yani bütündendir. Bir bütünün değer ve kıymeti ne ise; o bütünden gelen parçanın değer ve kıymeti odur. Neden biz Efendimiz'e (sas) ait bir

[2] *"Bana melek gelerek Fâtıma'nın cennetliklerin hanımefendisi olduğunu müjdeledi!"* Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 151.

[3] *"Andolsun ki Resûlullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için en güzel bir örnektir."* Ahzab Sûresi, 33/21.

[4] Buhârî, *Fezâilü'l-Ashâbi'n-Nebî*, 12, 29; Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe*, 93-94; Hâkim, *el-Müstedrek*, 3/154.

tek sakal-ı şerifini görünce kalbimiz durur gibi olur; çünkü o sakalı şerif, O'ndan bir parça; O'nun parçası... Bundan dolayı Efendimiz (sas) *Üsvetün Hasene* olduğu için onun parçası olan, can parçası olan, canının bir parçası olan Hz. Fâtıma da *Üsvetün Hasene*'dir. Hayatın bir alanında değil, bin alanında örnek ve modeldir. Dolayısı ile Hz. Fâtıma'nın âleme söyleyecek çok sözü, gösterecek çok yolu, örnek olabilecek çok vasfı vardır. Böyle olduğu için de Hz. Fâtıma'nın hayatı bize çok şeyler öğretecektir. Rabbim hepimizi duyanlardan eylesin inşallah...

Neler Öğreneceğiz?

Peki, böyle bir hayatı, her boyutu ile sınırlı sayfalar içerisinde anlatmak mümkün mü? Elbette ki mümkün değildir. O halde çerçeveyi biraz daraltmamız gerekecek, o güzel hayatın hepsini değil de yine Hz. Fâtıma'nın hayatın nasıl tüm alanlarında rehber olduğunu anlayabileceğimiz, beş farklı alana dair bazı hususları anlamaya çalışacağız.

Biz onun kısa ama bereketli hayatını, beş başlık altında özetleyebiliriz. Bunlar:

1- Babasının Kızı/Binti Ebîha

2- Babasının Annesi/Ümmü Ebîha

3- Hz. Ali'nin Hanımı

4- Ehl-i Beyt'in Annesi

5- Hikmet Pınarı

Bu beş başlık altında, Hz. Fâtıma'nın sadece 28 yıl süren hayatının kısa da olsa bir özetini size vermeye çalışacağız... Göreceksiniz Hz. Fâtıma, bu beş başlıkta, bize hayatımızın beş farklı alanının en ideal örnekliklerini öğretecek ve alanların en ideal hallerini bize gösterecektir. Nedir bu ideal alanlar?

1. Babasının kızı başlığında, ideal bir evlat nasıl olur bunu göreceğiz.
2. Babasının annesi başlığında, ideal bir dava hanımı nasıl olur bunu göreceğiz.

3. Ali'nin hanımı başlığında, ideal bir eş, hanım nasıl olur bunu göreceğiz.
4. Ehli Beyt'in annesi başlığında, ideal bir anne nasıl olur bunu göreceğiz.
5. Hikmet pınarı başlığında, ideal bir âlim/âlime nasıl olur bunu göreceğiz.

Buyurun öyleyse anlamaya çalışalım. Birincisi neydi?

1- Babasının Kızı/Binti Ebîha

Malumunuz, Efendimiz (sas) 25 yaşlarında iken, kendinden 15 yaş büyük olan ve yine kendinden önce iki evlilik yapıp, o iki evlilikten biri kız, ikisi erkek üç çocuk sahibi olan Mekke'nin en asil, en zengin ve en güzel hanımlarından biri olan Hz. Hatice validemiz ile evlendi. Bu evliliğin ikinci senesinde o hane Kasım isimli bir erkek çocuk sahibi oldu; ama Kasım iki yaşma varmadan vefat etti. Kasım'ın arkasından o haneye Zeyneb geldi. Zeyneb validemiz doğduğunda Efendimiz (sas) 30 yaşlarında idi; Hz. Hatice 15 yaş büyük olduğu için 45 yaşlarında idi. O günden 3 yıl sonra Rukiyye, bir yıl sonra da Ümmü Gülsüm oldu.[5] Şimdi Efendimiz (sas) 35 yaşlarında, Hz. Hatice validemiz ise 50 yaşlarındadır ve yine anamız hamiledir.

Bazı kaynaklar Hz. Fâtıma'nın doğum yılı için farklı tarihler söyleseler de[6] en doğru tarihin bu olduğuna biz inanıyoruz, çünkü bunu destekleyen birçok delil var elimizde şimdi... Miladî 605'de Hatice annemizin evinden bir bebek sesi yükseliyor... Haber Efendimiz'e (sas) ulaşınca sevinçle eve geliyor; bebeğini kucağına alıyordu. Hatice annemiz doğan bebeğin adını annesinin adı olan Fâtıma koymak istiyordu. Hz. Hatice'nin annesinin adı Fâtıma bint Zaide idi. Bunu Efendimiz'e (sas) söylemeyi düşünüyordu ki Efendimiz, bebeğini kucağına alınca sevinmiş ve şöyle demişti: **"Bu babasının annesidir. Ona annemin ismini koyacağım!"** [7] Hatice annemiz bu ismi

[5] Muhammed Emin Yıldırım, *Risalet Davasının Annesi Hz. Hatice*, s. 74-75.
[6] İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2596.
[7] Muhammed Emin Yıldırım, *Risalet Davasının Annesi Hz. Hatice*, s. 75-76.

duyunca biraz mahzun olur; ama Efendimiz'e (sas) olan saygısından dolayı hiçbir şey söylemez.

Sonra Efendimiz (sas) diyor ki: **"Bu kızıma annemden sonra annem olan Ali'nin annesi Fâtıma'nın ismini koyacağım."** Hatice validemiz bunu duyunca seviniyor ve diyor ki: *"Evet, kızımızın adı hem senin hem benim annemin ismi olan Fâtıma olsun."* [8]

Fâtıma isminin anlamına gelince, sütten kesilen bebek demektir. [9] Bölgede çok yaygın bir isimdir. Efendimiz'in (sas) babaannesinin ismi de Fâtıma'dır; Fâtıma bint Amr'dır.[10] Babaanneleri içerisinde bir Fâtıma daha vardır; Fâtıma bint Sa'd...[11] Bir de Hz. Ali'nin annesi Fâtıma var;[12] kayın validesi de Fâtıma'dır, bundan olsa gerek Uhud günü Efendimiz (sas): **"Ben Fâtımaların oğluyum"** demiştir. [13]

Âcizane ben Hz. Fâtıma'nın isminin anlamını şöyle yorumluyorum: *"O annesinin sütünü bıraktı; Kur'ân'ın o rahmet dağıtan mesajlarının sütünü içmeye başladı. Böyle olunca da o Kur'ân evinin kızı oldu; vahiy hanesinin kızı oldu; vahiy ile büyüdü; vahiy ile gelin oldu ve vahiy semadan kesilince de altı ay sonra o da bu dünyadan göçüp gitti."*

Hz. Fâtıma o kutlu hanenin son kız çocuğu olarak, böyle dünyaya geliyor.... Ondan sonra Nübüvvetin 2. yılında Abdullah doğuyor ve altı ya da yedi aylık bir bebekken vefat ediyor; daha sonra Medine'de Efendimiz'in (sas) Mariye validemizden İbrahim'i oluyor, o da yaşamayıp vefat ediyor. [14] Dolayısı ile Hz. Fâtıma o evin son kız çocuğudur; ayrıca babasından sonra yaşayan, ne kadar yaşayan sadece 6 ay yaşayan tek çocuğudur. Düşünebiliyor musunuz Efendimiz'in (sas) toplam 4 kız, 3 erkek 7 çocuğu oluyor; bunların altı tanesini Efendimiz, kendi elleri ile toprağa veriyor; bir tek Fâtıma'sı

[8] Muhammed Emin Yıldırım, *Risalet Davasının Annesi Hz. Hatice*, s. 76.
[9] Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 146.
[10] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 62.
[11] Efendimiz'in (sas) 5. göbekten ninesidir; Kilâb b. Mürre'nin hanımıdır. Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 68.
[12] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 92, 93.
[13] Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, I, 268.
[14] Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 138.

kalıyor, o da arkasından altı ay geçmeden babasına kavuşuyor; bu da Efendimiz'in (sas) nasıl büyük imtihanlardan geçtiğinin en önemli göstergesidir.

Hz. Fâtıma beş yaşına gelince, insanlık tarihinin en önemli olayı oluyor; Nur dağı Hira mağarasında Cibril-i Emin, Muhammedü'l-Emin'e ilk vahyi ve nübüvvet tacını getiriyor. Beş yaşında bir çocuk iken, daha günah nedir bilmez iken, şirk nedir bilmez iken, vahiy ile tanışıyor ve onunla büyüyor. Bundan dolayı vahiy evinin kızı oluyor, bundan dolayı nübüvvet evinin sultanı olarak büyüyor. Gözünü iman nuru ile açtığı için Hz. Fâtıma validemiz imanla yürümüştür o basamakları; 8-10 yaşlarına gelince o artık babasının kızıdır ve babasının arkasındadır. Nasıl mı?

Bilindiği üzere nübüvvetin ilk yıllarında evin büyük kızı Zeyneb validemiz, teyzesinin oğlu olan Ebû'l-As ile evlidir ve evin dışındadır.[15] Evin diğer iki kızı Rukiyye ve Ümmü Gülsüm, O günler, Ebû Leheb'in iki oğlu Utbe ve Uteybe ile sözlü idiler; sonra bu söz bozuluyor;[16] kızlar bir müddet baba evinde kalıyorlar, daha sonra o kızlardan büyük olan Rukiyye, Hz. Osman ile evleniyor ve Nübüvvetin 5. yılı Habeşistan'a gidiyor... [17]

Nübüvvetin 6. yılına gelince, o evde, 12 yaşlarında Ümmü Gülsüm ve 11 yaşlarında Fâtıma vardır. Bu iki kız sanki aralarında şöyle bir iş bölümü yapmışlardır; Ümmü Gülsüm evde annesinin yanında olacak, Fâtıma dışarıda babasının yanında olacak... Böyle bir ifade sözlü olarak kaynaklarımızda geçmez; ancak Mekke yıllarında Fâtıma validemizin dışarıda babasının yanında olduğuna dair birkaç rivayet elimizde varken, [18] Ümmü Gülsüm'e dair hiçbir rivayet elimizde yoktur; bu da gösterir ki Fâtıma babasının yanındadır; babasını bir gölge gibi takip etmektedir. Böyle olduğu için de üç ablası olmasına rağmen *Binti Ebîha/ Babasının kızı* ifadesinin sahibi o olmuştur.[19]

---

[15] Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 140, 141.
[16] Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, XI, 46, 47.
[17] Beyhakî, *Delâil*, II, 297; İbn Kesir, *el-Bidâye*, III, 66.
[18] İbn Sa'd, *Tabakât*, II, 220; Zehebî, *Tarih*, s. 216; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, VI, 18; Kastallânî, *el-Mevâhibü'l-Ledüniyye*, I, 62.
[19] İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2596.

Binti Ebîha/ Babasının kızı... Bu ifade belki bize bir anda sıradan bir ifadeymiş gibi gelebilir; ama öyle değildir. Doğrudur her kızın bir babası ve annesi vardır. Ama bazı kızlar ya da erkekler tam babalarının oğlu ya da kızıdır. Nasıl? Onlar öyle bir kamet/duruş ortaya koyarlar ki babalarının veya annelerinin yükselttikleri çıtayı yere düşürmezler; sadece şerefleri o babanın kızı ya da o annenin kızı olarak kalmaz; o şerefe kendileri de şeref eklerler ve böylece tam babalarının veya annelerinin kızları olurlar. İşte Hz. Fâtıma, bu manada tam babasının kızı idi. Ama tam hem de tastamam... Öyle ki sadece ahlaken ve ibadetten değil, yani sadece insanın biraz kesbî bir biçimde elde edecekleri ile değil; fiziken, konuşma tarzı olarak, yürüyüş endamı olarak, el ve kollarını hareket ettirerek, aklınıza gelen her hususiyette de tam babasının kızı idi. Bu durumu Hz. Aişe annemiz şöyle ifade eder:*"Ben bir kızın bu kadar babasına benzediğini görmedim. Fâtıma her hali ile babasının kızı idi. Medine'de gece onu arkadan görenler, yürüyüşü ile hareketleri ile onu Resûlullah zannederlerdi."* [20]İşte babasının kızı böyle idi.

Hz. Fâtıma'nın, babasını Mekke'de nasıl bir gölge gibi takip ettiğine dair Abdullah b. Mes'ûd'un bize rivayet ettiği şu hadise çok önemli bir örnektir. Diyor ki İbn Mes'ûd: "Bir gün Efendimiz (sas) Kâbe'de namaz kılıyordu. Biz de zayıf mü'minler olarak uzaktan onu seyrediyorduk. O ara bir deve kesilmiş, işkembesi ise oraya bir yere bırakılmıştı. Ebû Cehil, yanındaki arkadaşlarına dedi ki: 'Kim bu deve işkembesini Muhammed'in üzerine koyar!' Gülüşmeler oldu; sonra Ukbe b. Ebî Muayt: 'Ben koyarım' dedi. Yanına bir kaç adamını da alarak, koca deve işkembesini taşıttı ve Efendimiz (sas) tam secdede iken onun sırtının üzerine bıraktı. Biz olanları sadece seyrediyor ve korkumuzdan hiçbir şey yapamıyorduk. O anda ya biri haber verdi ya da kendi geldi Fâtıma. Babasının başına, sırtına konmuş işkembeyi görünce feryadı bastı; koştu, bir taraftan işkembeyi itekliyor, bir taraftan da ağlıyordu. Derken işkembeyi Efendimiz'in (sas) üzerinden aşağıya itti ve o eziyetten kurtardı. Efendimiz (sas) namazını bitirince, Fâtıma; o günler en fazla 10-11 yaşlarındadır. Hz. Fâtıma bir taraftan ağlıyor, bir taraftan babasının üzerindeki pislikleri temizliyordu. Sonra Efendimiz (sas) sarıldı kızına ve

[20] Tirmizî, *Menâkıb*, 61.

dedi ki: "**Üzülme kızım Allah babanı zayi edecek değildir.**"[21] Bu söz Mekke toprağının alışık olduğu bir sözdü. Bu söz Hacer'in sözü idi, bu söz Hatice'nin sözü idi, bu sözü o gün babası kızına öğretiyor ve o günden sonra o söz Fâtıma'nın sözü de olacaktı.

İşte Abdullah b. Mes'ûd'un aktardığı bu dehşetli tabloda Hz. Fâtıma, babasının kızı olarak, babasının arkasında nicelerinin korkudan bir şey yapamadığı bir zaman diliminde, bir mücahide olarak babasının üzerine atılan deve işkembesini hiçbir şeye takılmadan, kızım, küçüğüm, güçsüzüm, zayıfım, kimsesizim demeden atmıştı. Fâtıma olmak ne demekmiş buradan anlamalıyız...

Fâtıma olmak, el atmak demektir.

Fâtıma olmak, temizlemek demektir...

Fâtıma olmak, atılan deve işkembelerini Resûlullah'ın (sas) üzerinden atmak demektir...

Bugünün dünyasında Fâtıma olmanın yolu da budur. Yine O'nun (sas) üzerine işkembeler atılıyor, yine O'nun (sas) davası ve sünneti kirletiliyor, yine O'nun (sas) davasının ve sünnetinin sesi kısılmak isteniyor; hiçbir şeye takılmadan el uzatabiliyorsan, Allah'ın izni inayeti ile çağın Fâtımasısın, çağın Kur'ân evinin kızı, Kur'ân evinin oğlusun inşallah...

Efendimiz'in (sas) kızına karşı muhabbetinin boyutunu hepiniz çok iyi biliyorsunuz. Ne zaman kızını görse ayağa kalkan bir baba, ne zaman kızının sesini duysa heyecanlanan bir baba, ne zaman evden içeriye girse onu karşılayan bir baba, ellerini ellerinin arasına alan bir baba, kızının ellerini öpen bir baba, kızının avuç içlerini öpen bir baba, kızını kendi yerine oturtup, dizini dizine yaslayan bir baba... [22] Gerçekten Efendimiz'in (sas) Hz. Fâtıma'ya olan muhabbeti, eşi benzeri olmayan bir muhabbettir. Babadan böyle bir muhabbet gören bir kız düşünün, evin en küçük kızı, onlarca kişi-

[21] Buhârî, *Vudû,* 3; Müslim, *Cihad,* 107, 110; Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşraf,* I, 125; Ebû Nu'aym, *Delâil,* I, 267; İbn Hişâm, *es-Sîre,* II, 58.

[22] Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe,* 98; Ebû Dâvûd, *Edeb,* 143, 144; Tirmizî, *Menâķıb,* 60; İbn Sa'd, *Tabakât,*.

nin gözü önünde babasından böyle bir karşılık gören bir kız; o kızın hali ne olur? Ne olacak, Fâtıma gibi biri olur...

2- Babasının Annesi/Ümmü Ebîha

Hz. Fâtıma'nın babasının annesi diye isimlendirilmesi,[23] onun nasıl Risalet davasına sahip çıktığının, ideal manada nasıl dava adamı olduğunun en önemli işaretidir. Bu konuda da çok şey söylenir, ancak biz yine birkaç rivayet üzerinden bunu özetlemeye çalışacağız.

Hz. Fâtıma validemiz, 17 yaşlarında bir genç kız iken zorlu bir yolculuk ile Medine'ye gelmiş, Hücre-i Saâdet inşa edilene kadar da ensârdan hanımların evlerinde kalmaya başlamıştı. Mescid inşa edilip, Efendimiz'e (sas) ait odalar yapılınca Sevde ve Aişe validelerimizin odalarının hemen arkasında Hz. Fâtıma ve o gün için halen baba evinde olan Ümmü Gülsüm validemiz için de bir oda yapılmıştı. Ensâr-muhacir kardeşliğinde, Efendimiz genelde erkekleri birbirlerine kardeş kılmıştı. Ama biz bazı kaynaklardan Hz. Aişe validemizin Ebû Eyyüp el-Ensârî'nin hanımı olan Ümmü Eyyüb'a,[24] Hz. Fâtıma'nın ise Enes'in annesi olan Ümmü Süleym'e kardeş kılındığını görüyoruz.[25] Bu da onların bir ayrıcalığı, onların istisnai bir halleridir.

Medine sürecinde Hz. Fâtıma, babasının en büyük morali ve destekçisi idi. Olgunluğu ile, makul sözleri ile, şefkati ile, muhabbeti ile babasına farklı bir ruh hali yaşatıyordu. Bundan dolayıdır ki Efendimiz (sas) bir ömür ne zaman Medine'den çıksa son vedalaştığı kişi Fâtıma olurdu; ne zaman Medine'ye dönse ilk karşılaştığı, buluştuğu Fâtıma olurdu.

Bu konuda size iki rivayet aktarmak istiyorum. Hâkim *el-Müstedrek*'inde, Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*'inde aktarıyor. Herhalde Hayber dönüşüdür; günlerce Efendimiz (sas) yollardadır. Medine'ye vardığında Mescid'e gidip şükür namazı kıldıktan sonra Fâtımasına doğru yönelir. Hz. Fâtıma da günlerdir babasının yolunu gözlemektedir. Babasının gelişini görünce

[23] İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2596; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, VII, 216.
[24] İbn Kesîr, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, I, 412.
[25] İbn Manzûr, *Muhtasaru Tarihi Dımaşk*, IX, 140.

ona doğru koşar ve yolun orta bir yerinde birbirlerine sarılırlar. Hz. Fâtıma validemiz bir taraftan ağlıyor, bir taraftan babasının üzerindeki tozları, toprakları temizliyor. Efendimiz (sas) kızının ağladığını görünce o da ağlıyor. O an Hz. Fâtıma: "Ey Babacığım! Ne zaman bitecek bu sıkıntılar ve sen ne zaman rahat edeceksin?" der. Efendimiz (sas) o anda gözlerindeki yaşı siler ve der ki: **"Kızım Allah babanı bu iş için göndermiştir. Sabret kızım yakın bir zamanda Allah babanın adını, yeryüzünde kıldan tüyden yapılan her çadıra, taştan kerpiçten yapılan her eve ya izzet ile ya zillet ile sokacaktır."** [26] Yani babanın adı yeryüzünün her tarafına izzetle yani isteyerek ya da zilletle yani istemeden ama bir şekilde ulaştıracaktır. [27]

Aynı tablo, başka kaynaklarda da aktarılır. Meselâ; Temîmed-Dârî'nin rivayetinde[28] şöyle bir ifade vardır: **"Allah, babanın adını gece ve gündüzün hüküm sürdüğü her yere ulaştıracaktır."**[29] Bunun anlamı dünyanın her yeri olduğu gibi, 6 ay gündüz, 6 ay gece olan dünyanın bazı yerleri de özel olarak belirtilmiş olabilir. Belki yarın dünya dışında bir yer tespit edilirse, orası da olabilir...' Sadakte Ya Resûlullah' deriz değil mi bu büyük müjdeye... Şuan yeryüzünde O'ndan mahrum, O'nun adını bilmeyen, O'ndan habersiz kimseler elbette ki vardır; ancak O'nun adı dünyanın dört bir tarafında şimdilerde çağlamaktadır Elhamdullilah... Burada unutmamamız gereken bir hakikat var ki insanlığın O'nun (sas) adını izzetle yani isteyerek kabul etmesini sağlayacak olan sizlersiniz, bizleriz. Eğer biz Efendimiz'i (sas) doğru tanırsak ve insanlığa doğru tanıtırsak Allah aşkına tanıyıp da kim düşman kalabilir ki? İşte bu rivayet, bu gerçeği bize böyle beyan ediyor.

---

[26] Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 476; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, IV, 103; Heysemî, *Mecmaüz-Zevâid*, IV, 15.

[27] Müslim'de Hz. Sevbân'ın nakli ile geçen beyan şöyledir: *"Allah / Rabbim yeryüzünü benim için -her tarafı görünür şekilde- dürüp topladı. Onun hem doğu taraflarını hem batı taraflarını gördüm. Muhakkak ki benim ümmetimin mülkü / hükümranlığı bana dürülüp toplanan (gösterilen) yerlere kadar ulaşır."* Müslim, *Fiten*, 19; Ebû Dâvûd, *Fiten*, 1; Tirmizî, *Fiten*, 14.

[28] O rivayet tam olarak şöyledir: *"Bu iş, gece ve gündüzün hüküm sürdüğü her yere ulaşacaktır. Allahu Teâlâ, bir güçlünün izzeti veya bir zelilin zilleti ile köy ve şehir halkını bu dine dâhil eyleyecektir. Allah (cc) İslâm'a izzet verecek, küfrü zelîl kılacaktır."* Temîm devamla şöyle dedi: *"Ben bu durumu kendi ailemde müşahede ettim. Müslüman olanlar, hayır, şeref ve izzete nail oldular, kâfir olanlar ise, hakir ve zelil olarak cizyeyi hak ettiler."* Buhârî, *et-Târîhu'l-Kebîr*, II, 150, 151.

[29] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, VI, 4; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, VI, 14.

İkinci rivayeti bize Hz. Sevban rivayet ediyor; bu rivayeti bize Ebû Dâvûd naklediyor, diyor ki: "Bir sefer sonrası idi; dönüp Medine'ye gelmiştik; Efendimiz (sas) sefer yolunda da hep Fâtıma'dan, Hasan ve Hüseyin'den bahsetmişti. Belli ki çok özlemişti. Varıp geldik Medine'ye; Mescid'e gitti Efendimiz, iki rekât şükür namazı kıldı; sonra Fâtıma'nın evine doğru yürüdük. Hasan ve Hüseyin de kapıda dedelerini bekliyorlar. Eve yaklaştığımızda artık kim hediye verdiyse bilmiyoruz, Hz. Fâtıma'nın kapısında güzel bir örtü, Hasan ve Hüseyin'in kollarında da gümüşten bilezik/künye vardı... Efendimiz (sas) o kadar özlemesine rağmen bir anda yüzünü çevirdi ne torunlarına baktı ne eve girdi; dönüp Mescid'e doğru yürüdü. Hz. Fâtıma babasının neden böyle yaptığını anlamıştı. Anlamaz mı o babasının kızı, babasının annesi idi. Hemen o örtüyü çekip aldı; çocuklarını çağırdı kollarındaki bilezikleri çıkarttı. Tabi çocuk bunlar ne olduğunu anlamadıkları için ağlamaya başladılar. Öyle ağladılar, öyle ağladılar ki Hz. Fâtıma artık onları susturmak için o bileziklerden bir tanesini ikiye ayırdı. Bir yarısını birine diğer yarısını ötekine vermek zorunda kaldı. Ama çocuklar annelerine: "Seni dedemize şikâyet edeceğiz" diye ağlaya ağlaya Mescid'in yolunu tuttular. Mescid-i Nebevi'ye girdiklerinde koşa koşa dedelerinin kucağına kendilerini attılar ve annelerini şikâyet etmeye başladılar: "Bizim kolumuzdaki bilezikleri annemiz çıkarttı, sonra birini kırdı bir parçasını birimize, öteki parçasını birimize verdi." dediler. Hz. Sevban diyor ki Efendimiz'in (sas) gözleri dolu dolu olmuştu hemen bana dedi ki: **"Sevban, al çocuklarımı filanca ensârın evine götür. O ensârî sahâbîye de söyle, bir tane âşık kemiğinden gerdanlık Fâtımama versin, deniz kaplumbağasının kemiğinden yapılmış iki bilezik de torunlarıma versin. Ücreti ne kadarsa sor ben ona öderim."** [30]

Efendimiz'in (sas) neden böyle davrandığını anlayabileceğimiz bir cümle geçer rivayetlerin içerisinde der ki: **"Bunlar benim Ehl-i Beyt'imdir; onların, dünya hayatının en güzel şeylerini yiyip bitirmelerini hoş görmem!"** [31]

[30] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 275; Ebû Dâvud, *Tereccül*, 21.
[31] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 275; Ebû Dâvud, *Tereccül*, 21.

Babasının annesi, Risalet davasın annesi; elde ettiği şerefe uygun davranışlar ortaya koyan annemiz...

Uhud'un yamaçlarında görüyoruz Fâtıma annemizi... Duymuş babasının başına bir iş geldiğini, sarsılmış ve koşmuş Uhud'a doğru... O gün Uhud'a yakın bir yerde askerlerin geri ihtiyaçları için hazır-kıta bekleyen 10-15 hanımdan biridir Hz. Fâtıma...[32] Bakmış babası sağ ama kanlar içerisinde, sarılmış babasına yine ağlamış, yine ağlamış... Babasının annesi; Uhud'da tam bir analık yapacak; hemen Ali'ye diyecek ki: "Koş Ali bana su getir." Ali kalkanını ters çevirip içine su doldurup getirecek; Fâtıma anamız babasının mübarek başındaki ve yüzündeki kanları yıkamaya başlayacak. Ama yanaklarına batan miğferin izlerinden halen kan akmaya devam edecek. Hz. Fâtıma bakacak ki kan durmuyor, orada bir hasır parçası bulacak; onu yakıp kül haline getirecek ve o külleri kanayan yerlerin üzerine koyarak kanı durduracak... Bazı kaynaklar derler ki tam bir ay Fâtıma babasının tedavisi ile bizzat meşgul oldu.[33]

İbn Hişâm , Beyhakî ve diğerleri anlatıyor; eve gelecekler, Efendimiz (sas) kılıcını kızına uzatacak ve diyecek ki: **"Kızım! Şu kılıcımı al ve onu yıka! Vallahi Uhud günü o bana çok iyi arkadaşlık etti!"** Hz. Fâtıma, babasının elinden kılıcı alırken, biraz sertçe Hz. Ali'ye bakacak, sanki: "Babama bu haller olurken sen neredeydin" dercesine bir mesaj verecekti. Ali de anlamıştı o bakışın manasını, babası da anlamıştı. Ali anladığı için, hemen o da kanlı kılıcını Fâtıma'ya uzatmış; "Benim kılıcımı da yıka! O da bana iyi arkadaşlık yaptı!" demişti. Hz. Fâtıma, madem arkadaşlık yaptı neden babam bu hallere düştü dercesine bir eda ortaya koyunca, Efendimiz'in (sas) sözü şu olacaktı: **"Ey Ali! Ne güzel savaştı değil mi Âsım b. Sâbit, Hâris b. Sımme ve Ebû Dücane! Aynen senin gibi savaştılar..."** Efendimiz (sas) bu sözü söyleyince Fâtıma anamız biraz teskin olacaktı. Anlayacaktı ki Ali elinden geleni yapmış, zaten Efendimiz (sas) de bunu kızı anlasın diye böyle konuşmuştu.[34]

[32] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* I, 165; Buhârî, *Cihad,* 65; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid,* V, 324.
[33] İbn Sa'd, *Tabakât,* II, 47.
[34] İbn Hişâm, *es-Sîre,* III,100; Beyhakî, *Delâil,* III, 215.

Hendek Gazvesi'nin zor günlerinde, çocukları için ekmek pişirmiştir Fâtıma annemiz... Ama aklı hep babasındadır. Pişirdiği o ekmeklerden bir kaçını alır ve hendekler kazan babasım ziyarete gider. Babasını görüp ekmekleri uzatınca: "Babacığım! çocuklara pişirmiştim, sana da getirmek istedim" dedi. Efendimiz (sas) kızının elinden ekmekleri alınca şunu diyecekti: **"Kızım üç gündür babanın boğazından doğru dürüst bir şey geçmedi. Üç gün sonrasında babanın yiyeceği yiyecek bu ekmekler olacak!"** dedi. [35]

Efendimiz (sas) ona *Ümmü Ebîha/Babasının Kızı* derken, bu sözü sadece onu sevmek, sevindirmek için söylemiyordu; gerçekten babasına analık yapması, bir ana gibi davranması, nice incelikler ortaya koyarak elinden gelen ne varsa onların hepsini yapmasından dolayı böyle isimlendiriyordu. Yaşı 20'lerde olmasına rağmen, Peygamber evinin sultanları olan annelerimiz arasında hakemlik yapar, babası ile hanımları arasında bir köprü olurdu.[36] Babasının evi olmasına rağmen evin özel meselelerine hiç karışmaz, sıkıntı varsa o tartışma içerisine hiç dâhil olmaz, laf götürüp getirmez, yıkıcı olmaz tamir edici olur, eğer kendisinden bir tavır beklenmişse kesinlikle annelerimizin birbirlerine hüsn-ü zan beslemeleri için elinden geleni yapardı.

Hz. Fâtıma validemiz, Peygamber'in (sas) kızı olmasına rağmen, Ehl-i Beyt'in anası olmasına rağmen, bir eliyle, bir işaretiyle, bir talebiyle bütün Medine'yi ayağına getirebilecek kadar saygınlığı olmasına rağmen dünyevi anlamda çok büyük sıkıntılar çekti; tabir câiz ise dünya namına hiçbir şeyi tatmadı, tadamadı. Bıçağın kemiğe dayandığı bazı günler oldu; evde tencerenin kaynamadığı günler oldu; çocukların açlıktan ağladığı günler oldu; değirmen taşı çevirmekten eller nasırlaştı, beller büküldü; böyle zorlu günlerde babasının huzuruna geldi Hz. Fâtıma, ama babasından dünyalık yerine başka şeyler alarak geri döndü. Nasıl mı?

Bu olayı başta İmam Buhârî ve Müslim olmak üzere, birçok kaynağımız bize anlatır. Hadiseyi bize nakleden ise Hz. Ali'dir. (ra) Diyor ki Hz. Ali: "Evimizde hizmetçimiz yoktu. Bütün işlerini bizzat Fâtıma kendisi yapıyordu. Bu arada Hayber dönüşü Medine'ye esirler getirilmişti. Allah Rasûlü

[35] İbn Sa'd, *Tabakât*, I, 383.
[36] Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe*, 83; Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, IX, s. 171.

(sas) bu esirleri, müracaat eden Medine halkına dağıtıyordu. Fâtıma'ya, babasına gidip ev işlerinde kendisine yardımcı olabilecek bir hâdim (hizmetçi) istemesini söyledim. O da gitti ve istedi..." Şimdi, hâdisenin gerisini Hz. Fâtıma Validemiz'den dinleyelim: "Babama gittim; fakat evde yoktu. Hz. Aişe: 'Geldiğinde ben haber veririm' dedi, ben de geri döndüm." Fâtıma validemiz devam ediyor: "Yatağa uzanmıştık ki az sonra Allah Rasûlü birdenbire çıkageldi. Ben ve Ali yataktan doğrulmak istedikse de O, buna mâni oldu ve aramıza oturdu; uzandı. Öyle ki sadrıma temas eden ayağındaki serinliği göğsümde hissediyordum. Arzumuzu sordu. Ben de durumu aynen naklettim. Allah Rasûlü birden uhrevîleşti ve şöyle dedi: **"Ya Fâtıma, Allah'tan kork ve Allah'a karşı vazifende kusur etme! Allah'ın omuzlarına yüklediği farzları hakkıyla yerine getir. Kocana da daima sâdık ve itaatkâr ol! Onun hakkını da gözet!** (Yani, senin iki vazifen var: Allah'a karşı kulluk etmek ve sonra da kocana itaatte bulunmak.) **Sana istediğinden daha hayırlı bir şey söyleyeyim mi? Yatağına girmek istediğin zaman, otuz üç defa Sübhanallah, otuz üç defa Elhamdülillah, otuz üç defa** -ya da otuz dört defa- **Allahüekber de.**[37] **Bu senin için daha hayırlıdır."** [38]

Hz. Fâtıma babasının kendisine söylediği bu sözlerden çok memnun olmuştu. Oysa ki bizim dünyamızdan baktığımızda şunu diyebilirdi Hz. Fâtıma: "Baba ben senden hizmetli istedim, sen bana kelimeler verdin, öğrettin. Kelimeler karın mı doyuruyor ki bana bunu verdin?" Hz. Fâtıma bunu demedi; çünkü o çok iyi biliyordu ki gerçekten kelimeler karın doyuruyor. Çünkü insanda iki mide vardır. Biri karın midesi, diğeri ruh midesi... Karın midesi yemekle, içmekle doyar; ama ruhun midesi kelimelerle, sohbetle doyar. Ruhlarının açlığının farkına varamayan niceleri içlerinden gelen bu duyguyu yemekle bastırmaya çalışıyorlar. Bundan dolayı da stresten şişmanlıyoruz diyorlar. Adam canım sıkıldıkça yiyorum diyor... Neden yiyor; açlığının nereden geldiğini bilmiyor. Allah bize bu açlığımızı unutturmasın, bundan mahrum olan kardeşlerimize de duyursun, duyurulmasına bizleri vesile kılsın inşallah...

[37] Buhârî, *Farzu'l-Humûs*, 6; Müslim, *Zikr*, 80.
[38] Buhârî, *Daavât*, 11; Müslim, *Zikr*, 80-81; İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 24, 25.

Hz. Fâtıma diyor ki: *"Bu tespihatı yapmaya başlayınca işlerim hafifledi, gücüm ise daha da ziyadeleşti."* [39] Bu rivayetin şerhini yapan âlimlerimizin bir tespiti var ki çok önemlidir onu sizlerle paylaşmak isterim. Derler ki: *"Allah'ı zikretmek insanın kalbine rahatlık verdiği gibi cesedine de güç verir."*[40] İşte biz bundan dolayı savaş meydanlarında 'Allah Allah' diyerek yürürüz. Bundan dolayı Efendimiz'in (sas) bize öğrettiği evradı, ezkarı, tesbihatı hayatımızda canlı tutmaya çalışırız.

Hz. Ali, bu rivayeti bize aktardıktan sonra diyor ki: *"Efendimiz'in (sas) bize tavsiye ettiği o tesbihleri ben bir ömür boyu hayatımdaki en sıkıntılı anlarda bile terk etmedim."* Hz. Ali bu sözü söylediğinde yanında bulunan İbnü'l-Kevvâ isimli biri; "Ya Emire'l-Mü'minin! Hayatında çok şeyler yaşadın. Cemel, Sıffın, Nehveran gibi ölüm kalım savaşları gördün. Allah aşkına mesela Sıffın gecesi, o ihanete uğrayıp hakem olayına mahkûm olduğun gece de bu tesbihi yaptın mı?" Ne demiştir sizce Hz Ali? "Evet, yaptım"[41] demiştir. Hz. Ali'ye bunu yaptıran ihsan şuurudur, değil mi?

İşte o şuurun zirvesinde olan Hz. Fâtıma hem bir ömür babasının annesi olmuş hem Risalet davasına annesi olan, Hz. Hatice annemiz gibi analık yapmıştı.

3- Hz. Ali'nin Hanımı

Hanım olarak, eş olarak Hz. Fâtıma validemiz, yine bize çok şeyler söyler değil mi? Hz. Fâtıma validemizin 28 yıllık hayatını yaşadığı evler çerçevesinde bir tasnife tutsak, şöyle bir tablo ile karşılaşırız:

1- İlk beş yılı: Hz. Hatice'nin Evi

2- Mekke'deki 13 yıllık evi: Nübüvvetin Evi

3- Medine'de ki 2 yıllık evi: Risaletin Evi

4- Hz. Ali ile geçirdiği 9 yıllık evliliğindeki evi: Velayet Evi

[39] İbn Hacer, *Fethü'l-Bâri*, XI, s. 149.
[40] İbn Hacer, *Fethü'l-Bâri*, XI, s. 150.
[41] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 24; Müslim, *Zikr*, 80.

Demek ki Hz. Fâtıma validemizin hayatında dört tane önemli ev olmuştur. Bunlar, *Hatice'nin evi, Nübüvvet evi, Risalet evi ve Velayet evi* idi. Hz. Fâtıma'nın en son evi olan velayet evi; veliliğin, yani Allah'a yakınlığın -ki bunun adı ihsandı- dolayısı ile ihsan evinin çok farklı bir havası, iklimi ve atmosferi vardı.

Hz. Fâtıma hayatı boyunca bir gölge gibi babasını takip etti ve babasına her türlü desteği sağladı. Ama böyle olmasına rağmen bir hakikatin burada altını çizmemiz gerekecektir: Hz. Fâtıma, sosyal hayat içerisinde aktif bir halde olmasına rağmen özellikle evlendikten sonra asla asli işi olan anneliği aksatmamış, ne çocuklarının, ne kocasının, ne de kayın validesinin hizmetini aksatmamıştır. Kayın babası yok o günler; Ebû Talib olsaydı onunla alakalı da bazı şeyler belki konuşacaktık; ama o günler vefat etmiştir...

Hz. Fâtıma, babasından öğrendiği şekliyle zamanı iyi tanzim ettiği için, zamanını boşa harcamadığı için hem kocasının hakkını hem çocuklarının hakkını hem Allah hakkını hem Peygamber hakkını hem yaşadığı toplumun hakkını tastamam ödemiştir.

Annemizin yaşı 18-19 olmaya başlayınca taliplileri gidip gelmeye başlamıştı, en sonunda o, o günler 24-25 yaşlarında olan Ali'nin nasibi olmuştu.[42] Efendimiz (sas) kendi mübarek elleri ile kızını gelin etmiş, ona çok güzel bir düğün yapmıştı. Ensârın hanımlarından Ümmü Süleym, o düğünü bize anlatırken şöyle diyorlardı: *"Biz Fâtıma'nın düğünü kadar güzel bir düğün görmedik!"* [43] Neden? Sade, hoş, riyasız, gösterişsiz, imkânlar ölçüsünde...[44] İşin içine riya girince, meselelerin ne hale girdiğini görüyorsunuz. Riya olduğu için ilk gün kavgalar başlıyor; bunu yapmadın, bunu etmedin, falanca bunu yaptı, filanca bunu yapmadı, annen böyle yaptı, baban böyle davrandı, neler, neler... Ama Hz. Fâtıma, işin en güzelini bize öğretiyor; riya

[42] Hz. Fâtıma annemizin mihri 12,5 ukiyye (450-500) dirhem civarındaydı. İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 20.

[43] İbn Mâce, *Nikâh*, 24.

[44] Nasıl bir düğün ve ev olduğunu anlamak için Hz. Fâtıma'nın çeyizine bir bakalım: "Üç adet minder, bir halı, bir yastık, iki eldeğirmeni, bir su tulumu, bir su testisi, meşinden bir su bardağı, bir elek, bir havlu, bir koç postu, eski bir kilim, hurma yaprağından örülmüş bir sedir, iki elbise, uzunlamasına örttüklerinde ayakları, enlemesine örttüklerinde başlarını açıkta bırakan bir küçük yorgan." İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 23; Nesâî, *Nikâh*, 81.

yok, ihlâs var; düğünde de Allah (cc) var, onun sınırları var; bir kerecikten ne çıkar yok; bir kerecikten çok şey çıkar korkusu var.

Gelin hanım, damat evine götürülürken Efendimiz'in (sas) gözleri dolu dolu oldu. O anda Efendimiz (sas) Ümmü Eymen validemizi çağırdı dedi ki: **"Ey Ümmü Eymen! Gelini götür, evlerine yerleştir; ama beni bekleyin ben geleceğim."**[45] Eve gidildi, yerleşildi; insanlar dağıldılar. O anda Efendimiz (sas) içeriye girdi. Bundan sonrasını Ümmü Eymen validemiz anlatıyor: "Resûlullah içeriye girince kızı Fâtıma'ya sarıldı ve onu sağına oturttu. Sonra: **'Kardeşim nerede?'** dedi. Ben: 'Kardeşin kim Ya Resûlullah!' dedim. **'Kim olacak? Ali!'** dedi. Ben 'Ya Resûlullah! Hem kardeşim diyorsun hem kızını ona veriyorsun? Olur mu böyle şey?' dedim. Efendimiz dedi ki: **'O benim dünya, ahiret kardeşimdir ve halen kardeşimdir, kardeşim olarak da kalacaktır.'** Ümmü Eymen devam ediyor: "Çağırdık Ali'yi geldi; Efendimiz (sas) onu soluna oturttu. Sonra bizden su istedi, bir kabın içerisinden su getirdik. Mübarek ellerini o suda ıslattı, sonra bir şeyler okuyarak önce Fâtıma'nın göğsüne, sırtına ve omuzlarına o sudan sıçrattı. Sonra aynısını Ali'ye yaptı.[46] Sonra onlara bir düğün hediyesi verdi." Ne vermiş olabilir? Beşi bir yerde mi dersiniz? Elbette ki hayır? Hikmet evine verilecek en güzel hediye, kelimelerdi, sözdü, duaydı. O eve verilecek en güzel hediye bu idi. Efendimiz (sas) de evlenecek, zifafa girecek gençlere söylenebilecek en güzel kelimeleri onlara verdi.

"Dedi ki: بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ وَبَارَكَ عَلَيْكُمْ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي الْخَيْرِ

"Barekellahu le kuma ve bareke aleykuma ve cemaa beynekuma fi'l-hayr/ **Allah bu evliliğinizi ikiniz içinde bereketli kılsın! Bereketini üzerinizde daim eylesin. Ve ikinizin arasını da hayırlarla birleştirsin!"** [47]

Ondan sonra muavvizeteyn yani Felâk ve Nâs sûrelerini okudu, üzerlerine üfledi ve tekrar kızına sarıldı ve çıktı.[48]

[45] İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 23.
[46] İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 23, 24.
[47] Ebû Dâvûd, *Nikâh,* 37; Tirmizî, *Nikâh,* 7.
[48] Ahmed Halil Cum'a, *Nisâu Ehli'l-Beyt,* s. 567.

O günden sonra kurulan o ev, çok farklı bir ev oldu. Tatlısı ile acısı ile; saâdeti ile kavgası ile... Zannetmeyin ki o evde her şey güllük, gülistandı; hayır bu bir hayal, insanın olduğu yerde sorun olur, önemli olan onu, sorun olarak bırakmamak; işte Fâtıma annemiz, Ali'nin hanımı olarak bize bu işinde ideal halini öğretiyor.

Bakın Hz. Ali ne diyor: *"Yoğun koşuşturma ve meşguliyetlerin ardından eve gelip Fâtıma'nın yüzüne baktığımda bütün gam, üzüntü ve yorgunluklarım yok olup giderdi."*[49] Fâtıma kocasına böyle bir hava sağlamış, koca bu havadan istifade etme akıllığını göstermiştir.

Bir gün Efendimiz (sas) o haneyi ziyarete geliyor. Kapının önünde gülüşmeleri, sevinçleri duyuyor. İçeriye giriyor, onları o halde görünce Efendimiz de çok seviniyor ve diyor ki: **"Söyleyin bakayım sizi bu kadar sevindiren şey nedir? Neye gülüyordunuz, söyleyin ben de güleyim?"** Hz. Fâtıma validemiz diyor ki: "Babacığım! Amcanın oğlu ile tartışıyorduk. Ben diyordum ki babam en fazla beni seviyor, o diyordu ki Resûlullah (sas) en fazla beni seviyor. Biz bunu tartışırken gülüyorduk ki sen geldin. Şimdi söyle babacığım beni mi çok seviyorsun, amcanın oğlunu mu?" Efendimiz (sas) sevindi, güldü; ikisinin ellerini de avuçlarının içine aldı ve dedi ki: **"Kızım! Sen benim kızımsın. Ben seni bir babanın evladını sevmesinin üzerinde bir sevgi ile seviyorum. Ali'ye gelince; o benim kardeşimdir. Benim gözümde izzet ve kerem sahibidir. Onu da bir kardeşin diğer bir kardeşi sevmesinin ötesinde bir sevgi ile seviyorum."** [50]

Ehl-i Beyt'in o güzel günlerinden birine Efendimiz'in de Ali'nin de amcası olan Hz. Abbas şahit oluyor. Bir gün Hz. Abbas o haneye gidince tatlı bir tartışmanın yaşandığını görür. Hz. Abbas, içeriye girince Hz. Fâtıma der ki: "Tamam amcamız geldi, o ikimizden de iyi biliyor bu meseleyi" deyip, tartışma konusunu anlatıyorlar. Meğer Ali ile Fâtıma yaş meselesini tartışıyorlarmış; sen ne zaman doğdun, ben ne zaman doğdum diye... Hz. Abbas tartışmaya son noktayı koyuyor: *"Ey Fâtıma! Sen doğduğunda Kureyşliler Kâbe'yi yapıyorlardı. O zaman baban Resûlullah 35 yaşlarında idi. Ey Ali! Sen*

[49] Cum'a, Ahmed Halil, *Nisâu Ehli'l-Beyt*, s. 568.
[50] Cum'a, Ahmed Halil, *Nisâu Ehli'l-Beyt*, s. 576.

ise bu hadiseden bir kaç yıl önce doğmuştun.!" [51] Biliyorsunuz Ali'nin doğumu da bu hadiseden 5 yıl öncedir.

İbn Sa'd, *Tabakât*'ında anlatıyor: Bir gün yine Hz. Ali ile Hz. Fâtıma aralarında tartışmışlar. Her nasıl olmuşsa Efendimiz (sas) de bundan haberdar olmuş. Olayı bize aktaran sahâbî diyor ki: "Yüzünde derin bir üzüntü olduğu halde Efendimiz, Ehl-i Beyt'in hanesine girdi." Evin içinde olan olayı Hz. Ali anlatıyor: "Efendimiz içeriye girdi; Fâtıma'yı sağına, beni soluna oturuttu. Önce Fâtıma'nın elini tuttu göğsünün üzerine koydu. Sonra benim elimi tuttu; Fâtıma'nın elinin üzerine koydu. Bizi öylece barıştırdı. Güldük, konuştuk, sohbet ettik. Efendimiz (sas) çok mutlu bir şekilde evden çıktı." Sahâbe diyor ki: "Eve girerken çok üzüntülü idi, çıkarken O'nun güldüğünü gördük ve merakla sorduk: 'Ya Resûlullah! Eve girerken çok üzgündünüz ama şimdi çok sevinçlisiniz? Ne oldu? Bu halinizi bize anlatır mısınız?' Efendimiz (sas) dedi ki: **'En çok sevdiğim iki insanı barıştırdım. Ben sevinmeyeyim de ne yapayım? Sevdiğim iki kişinin arasını bulunca, beni sevinmekten hangi şey alıkoyabilir ki?'** " [52]

Yine bir gün eşler arasında bir tartışma olmuş biraz da iş ciddi bir noktaya gelmişti. Hz. Fâtıma, evden seni babama söyleyeceğim diye çıkmıştı. Hz. Fâtıma önde, Hz. Ali arkada Efendimiz'in (sas) yanına gitmişlerdi. Hz. Fâtıma babasına sarılmış ağlamaya başlamıştı. Bir kız babası olarak Efendimiz (sas) sizce ne yapmıştır. Ne oldu? Neden tartıştınız? Ali sen nasıl benim kızımı üzersin falan bu tarz sözler mi etmiştir? Hayır, Efendimiz (sas) bir taraftan Fâtıma'nın gözyaşlarını silerken dediği şudur: **"Kızım, eşinle konuş, ona sıkıntılarını açıkça anlat; onun da seninle konuşmasına imkân ver; onu dinle. Makul davran, bir kadın eşinin makul isteklerini yapmazsa kendini büyük bir sıkıntıya atmış olur."** Bu sözleri duyduktan sonra Hz. Ali dedi ki: *"Yaptığımdan vazgeçtim! (Ey Fâtıma!) Allah'a yemin olsun ki bir daha hoşuna gitmeyecek bir şey yapmayacağım!"* [53]

[51] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 25.
[52] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 25.
[53] İbn Sa'd, *Tabakât*, X, 24- 25.

Bu sözlerden Hz. Fâtıma alacağını almıştı; ama en fazla Ali alacağını almıştı. İşte Ali'nin hanımı dersek, Hz. Fâtıma validemiz için bunları ve daha nice şeyleri hatırlarız.

4- Ehli Beyt'in Annesi

Hz. Fâtıma validemizin nasıl bir hayatı olduğunu kısmen de olsa anladık; bu kadar yoğun ve bu kadar aktif olmasına rağmen Hz. Fâtıma, dikkat buyurun 9 yıllık evliliğinde 3 erkek, 2 kız beş çocuk annesi olacaktı: *Hasan, Hüseyin, Muhassin, Zeyneb* ve *Ümmü Gülsüm*... [54] Bunlardan Muhassin bebekken vefat edecek, diğerleri yaşayacak. Hz. Fâtıma bunlara bakacak, büyütecek; asli vazifesi olan anneliği asla aksatmayacak, bu kadar işi tek başına yapacak, sadece mücahideliği sokakta kalmayacak, asıl mücahideliği evinin içinde olacaktı. Emin olun inanılmaz bir şey bu... 9 sene, 5 çocuk ve bu kadar iş.... Ne denir böyle bir hayata? *Sübhanallah, Maşallah, Ve lâ havle velâ kuvvete illâ billah,* denir; başka ne denecek...

Bir anne olarak Hz. Fâtıma'nın hayatına baktığımızda, onun anneliğini, hayatında altı temel esas üzerine doğrulttuğunu görürüz. Tabi bu bizim bir tespitimiz, belki bu konuda araştırma yapan başka kardeşlerimiz, bizim göremediğimiz bazı noktaları görebilir, yakalayabilir. Ancak bizim görebildiğimiz bu... Hz. Fâtıma, Müslüman bir hanımın asli görevi olan anneliği şu altı temel esas üzerine yürütmüş, ortaya koymuştu:

1. *Temsiliyet*
2. *Muhabbet*
3. *Merhamet*
4. *Adalet*
5. *Salihat*
6. *Sebat*

Bu maddelerin üzerinde biraz durmak gerekir, ama ona satırlar el vermeyecek, ancak şu kadarını söyleyeyim ki bu altı maddenin de çok önemli açılımlarını Hz. Fâtıma'nın hayatında görmek mümkündür. O ev, yetiştirdiği çocuklarla âleme çok derin izler bırakmıştır. Bakın şöyle tarihe: Âlem

[54] Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü,* s. 184-193.

Hz. Hasan'ın eliyle vahdeti, Hz. Hüseyin'in eliyle şehadeti, Hz. Zeyneb'in eliyle izzeti, Hz. Ümmü Gülsüm'ün eliyle dirayeti görmüş ve öğrenmiştir. Bu çocuklar nasıl böyle oldular? Ali gibi bir babaları, Fâtıma gibi bir anneleri olduğu için böyle oldular değil mi?

5- Hikmet Pınarı

Evet, gerçekten Hz. Fâtıma bir hikmet pınarı idi. Bunun nasıl olduğunu görmek istiyorsanız, bakın kendi sözlerine, bakın meselelere getirdiği çözümlere ve bakın babasından bize naklettiği 18 hadise,[55] bunu anlarsınız.

Hz. Fâtıma'nın ilimde ve hikmette nasıl bir seviyesi olduğunu anlayabileceğimiz iki örnek vermek istiyorum sizlere... Özellikle ilim şehrinin kapısı olan Hz. Ali ile aralarında geçen bu iki örnek, Fâtıma annemizin ilimde nerede durduğunu bize daha iyi anlatmaktadır.

Bir gün Efendimiz (sas), Hz. Ali'ye şöyle bir soru sordu: **"Ey Ali! Allah Teâlâ'yı sever misin?"** O: "Evet! Ya Resûlullah severim." dedi. Efendimiz: **"Onun Resûlü'nü de sever misin?"** dedi. Hz. Ali heyecanlanarak: "Evet ya Resûlullah!" dedi. Efendimiz tekrar: **"Kızım Fâtıma'yı da sever misin?"** diye sordu. Hz. Ali hiç tereddüt etmeden: "Evet" dedi Efendimiz: **"Hasan ve Hüseyin'i sever misin?"** dedi. O da: "Evet ya Resûlullah! Severim." diye cevap verdi. Bunun üzerine Peygamberimiz: **"Ey Ali! Gönlün bir tane, sevgin ise dört tane... Bir kalbe bu kadar sevgiyi nasıl sığdırdın?"** buyurdu. Hz Ali bu söz üzerine kalakaldı. Ne diyeceğini bilemedi ve herhangi bir cevap vermeden Huzur-u Risalet'ten ayrıldı. Düşünceli bir vaziyette evine döndü. Onu düşünceli ve durgun görünce Hz. Fâtıma validemiz bir şeyler olduğunu anladı. Ne olduğunu ve onun zihninden geçirdiklerini öğrenebilmek için şefkatle: "Ey Ali seni durgun görüyorum. Üzücü bir şey mi oldu?" diye söze girdi ve "Eğer bu dünya ile ilgili ise kederlenmeye değmez. Ahiret ile ilgili bir husus ise nedir seni üzen şey?" dedi. Muhtereme eşinin sorusunu cevapsız bırakmak istemeyen Hz. Ali başından geçen olayı anlattı ve Efendimiz'in (sas) sorduğu soruya cevap veremediğini söyledi. Hz. Fâtıma soruyu duyunca gülümsedi ve "Ey Ali! Babamın yanına var ve bu suali şöyle cevaplandır." diyerek açıklamalarda bulundu. Hz. Ali bu izahtan memnun oldu.

[55] İbn Hazm, *Cevâmiu's-Sîre*, s. 263.

Gönlüne hoş geldi ve Efendimiz'in (sas) huzuruna koştu: "Ya Resûlullah! Biraz önce sorduğun soruya cevap vermeye geldim" dedi. Efendimiz (sas) **"Ver, bakalım"** dedi: *"Ya Resûlullah! İnsan bedeni bir tane olmasına rağmen, onun sağ, sol, ön ve arka diye yönleri vardır. İnsanın kalbi de bir tane olmasına rağmen, kalbinde böyle yönleri vardır. Ben Allah`ı aklım ve imanımla, sizi ruhum ve imanımla, Fâtıma`yı, insani canım ve nefsim ile, Hasan ve Hüseyin'i ise babalığın tabii icabı ile seviyorum."* dedi. İki Cihan Güneşi Efendimiz (sas) bu cevaba tebessüm etti ve: **"Ey Ali! Bu sözleri sana kim söyledi, bu sözler senin sözlerin değil"** dedi. Ali: "Fâtıma" dedi. Efendimiz (sas): **"Fâtıma, benden bir parçadır; bu sözleri ancak Peygamber ağacının dalından alınmış meyvelerden biri söyleyebilir"** buyurdu.[56]

Yine bir gün Peygamberimiz Hz. Ali'nin ve ashâbından bazılarının bulunduğu bir toplulukta: **"Kadın için en hayırlı özellik nedir?"** diye sormuştu. Orada bulunanlar çeşitli cevaplar vermişlerdi ama Efendimiz (sas) o verilen cevaplardan pek memnun olmamıştı. Hz. Ali eve gelip Peygamberimizin sorduğu bu soruyu Hz. Fâtıma'ya sormuştu, Hz. Fâtıma, bu soruya hiç düşünmeden şöyle cevap vermişti: **"Bir kadın için en hayırlı özellik zaruret dışında erkeklere görünmemesi, erkeklerin de onu görmemesidir."** Betül olmakta buydu zaten değil mi? Neydi Betül olmak? İffet ve namusu muhafaza etme noktasında ciddi bir şekilde hassas davranmak, el değmemiş, göz değmemiş olmaktı. [57] Ali bu cevabı alınca hemen Efendimiz'e (sas) koşmuş ve cevabı söylemişti. Efendimiz (sas) yine tebessüm etmiş ve: **"Bu cevap Fâtıma'nın cevabıdır, o benden bir parçadır"** demişti. [58]

İşte Hz. Fâtıma'nın hikmet pınarı olması da böyle anlaşılmalıdır.

Babasına Doğru

Resûlullah (sas) vefatına sebep olan hastalığı sırasında, kızı Fâtıma'yı yanına çağırarak kulağına bir şeyler fısıldadı. Hz. Fâtıma annemiz hemen ağlamaya başladı. Sonra onu tekrar yanına çağırdı ve kulağına yine bir şeyler söyledi. Bu sefer güldü. Âişe validemiz dedi ki: Fâtıma'ya bunu sorduğum-

[56] Ahmed Halil Cum'a, *Nisâu Ehli'l-Beyt*, s. 577.
[57] Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, II, 39.
[58] Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, II, 41.

da, "Resûlullah (sas) bana, bu hastalığında vefat edeceğini haber verdi. Bu nedenle ağladım. Sonra bana, ailesinden kendisine ilk kavuşan olacağımı söyleyince güldüm."[59] dedi.[60]

Bu rivayetin biraz daha detaylı olanını bize, İbn Sa'd Hz. Aişe annemizin lisanından nakletmektedir. Hz. Aişe annemiz diyor ki: "Resûlullah'ın (sas) yanında oturuyordum. Fâtıma yürüyerek geldi. Yürüyüşü sanki Resûlullah'ın (sas) yürüyüşü gibiydi. Resûlullah (sas) ona, **"Hoş geldin kızım!"** dedi ve onu sağına veya soluna oturttu. Sonra kulağına eğilerek bir sır verdi. Hemen ağlamaya başladı. Sonra tekrar bir sır verdi. Hemen gülmeye başladı. Âişe dedi ki: Ona "Böyle ağlamaya yakın bir gülme görmedim. Resûlullah (sas) özel bir şeyler söyledi; sonra ağladın? Resûlullah (sas) sana ne sırrı verdi?" dedim. Fâtıma, "Onun sırrını ifşa edemem." dedi. Resûlullah (sas) vefat edince ona tekrar sordum. Bana, "Resûlullah (sas) dedi ki: **'Her yıl Cibrîl bir kez gelir ve benimle Kur'ân'ı tekrar ederdi. Bu yıl iki kez gelip tekrar etti. Zannedersem ecelim geldi. Senin için en iyi selef benim. Ailemden bana, ilk kavuşan sensin'** dedi. Bunu üzerine ağladım. Sonra bana, **'Bu ümmetin kadınlarının veya âlemlerin kadınlarının efendisi olmak istemez misin?'** dedi. Bunun üzerine güldüm." dedi. [61]

Resûlullah (sas) vefatına sebep olan hastalığı sırasında durumu ağırlaşınca kendisini acı bürümeye başladı. Fâtıma, "Vah babamın acısı!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sas) ona, **"Bu günden sonra baban sıkıntı görmeyecektir."** dedi. Resûlullah (sas) vefat edince Fâtıma şöyle bir şiir okudu:

Ey kendisini çağıran Rabbe giden babam...

Ey yeri Firdevs cenneti olan babam...

Ey Cibril'e havale ettiğimiz babam...

Ey Rabbine kendisinden daha yakın kimse bulunmayan babam... [62]

[59] Hz. Fâtıma, Resûlullah'ın (sas) vefatının ardından beş buçuk ay sonra 3 Ramazan 11 (22 Kasım 632) tarihinde, Salı günü vefat etti. Bkz. İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 27.

[60] İbn Sa'd, *Tabakât,* II, 251.

[61] İbn Sa'd, *Tabakât,* II, 251.

[62] İbn Sa'd, *Tabakât,* II, 311.

Resûlullah (sas) defnedildiğinde Fâtıma: "Ey Enes! Resûlullah'ın (sas) üzerine toprak atmaya gönlünüz nasıl razı oldu?" dedi.[63]

Rabbim bizleri Ehl-i Beyt'in annesi olan Hz. Fâtıma annemizden bir an olsun ayırmasın. Allah imanlarımızı ziyadeleştirsin. Heyecanımıza heyecan katsın. Aşkımızı daha da arttırsın.

HZ. FÂTIMA'NIN HAYATINDAN MESAJLAR

- Resûlullah gibi bir babaya kız olmak, adım adım Risalet'in dikenli yollarını yürümektir. 14 asır sonra o yolun yolcusu olmak istiyorsan, ayağına batsa da dikenler, acıtsa da taşlar, kanatsa da otlar; ah demenden, of demeden bu yollarda yürüyebilecek imanın var mı?
- Resûlullah gibi bir babaya anne olmak, büyük bir merhametle onun mirasına sıkıca yapışmaktır. Anne olmak, sineye çekmektir, sırt dönmemektir, ihanet etmemektir, gözden çıkarmamaktır, defterden silmemektir; bu davaya anne olabilecek yüreğin var mı?
- Ali gibi bir kocaya eş olmak, nübüvvetin evinden, velayetin evine gelin olarak gitmektir. Kocana eş, evine sultan olmak, küçük hesapların peşine takılmadan, eşyaları put haline getirmeden, samanlığı seyran etmektir. İlk günkü tazelikte eşini sevmeye vefan var mı?
- Ehl-i Beyt gibi kutlu bir halkaya anne olmak, Hasanların, Hüseyinlerin, Zeyneblerin, Ümmü Gülsümlerin merhamet sığınağı olmaktır. Anne olmak, cenneti ayağının altında taşımaktır. Ey ayağının altında cennet olan bahtiyar! Cennetin kokusunu âleme hissettirecek duruşun var mı?
- Hikmet pınarı Fâtıma gibi olmak, her hak sahibine hakkını verecek kadar marifet ehli olmaktır. Yaşadığın çağ felaket asrı olsa bile, sağında solunda seni rahat bırakmayacak binler derdin olsa bile, yollarda ayaklarına çelme takanlar olsa bile, Hz. Fâtıma'nın arkasında yürüyebilecek heyecanın, aşkın, imanın var mı?

[63] İbn Sa'd, *Tabakât*, II, 311.